

Kasvisten tuotanto kasvuun: alan veto-voimaisuutta, arvoketjujen toimivuutta ja yrittäjyysosaamista kehitettävä

Kotimaisen kasvituotannon lisääminen vahvistaa ruokajärjestelmän huoltovarmuutta ja omavaraisuutta. Uudet ravitsemussuositukset tukevat siirtymää kohti runsaampaa ja monipuolisempaa kasvisten käyttöä. Kasvisten kysynnän odotetaan kasvavan tulevaisuudessa. Keskeinen kysymys on se, kuinka paljon kasvavasta kysynnästä voidaan kattaa kotimaisella tuotannolla.

Luonnonvarakeskuksen selvityksen mukaan kasvisten tuotantoa voidaan kasvattaa koko maassa, mutta se edellyttää keskeisten esteiden poistamista. Kehittämistarpeita liittyy alan vetovoimaisuuden lisäämiseen, osaamisen parantamiseen, yhteistyön lisäämiseen ja arvoketjujen toimivuuden parantamiseen.

Toimialan elinvoimaisuuden ja kasvun varmistamiseksi suosituksemme ovat:

1. Kasvisten tuotantoa on edistettävä eri puolilla maata huoltovarmuuden ja riskienhallinnan vahvistamiseksi
2. Kannattavuuden nostaminen edellyttää talousosaamista ja tuottajien neuvotteluaseman parantamista
3. Teknologisen osaamisen lisääminen ja investoinnit vaativat tukea ja neuvontaa
4. Alan vetovoimaa on parannettava kasvun mahdollistamiseksi
5. Kasvisten kulutusta on edistettävä
6. Kasvituotanto on otettava keskeiseksi osaksi ruoantuotannon strategioita

Suositus 1

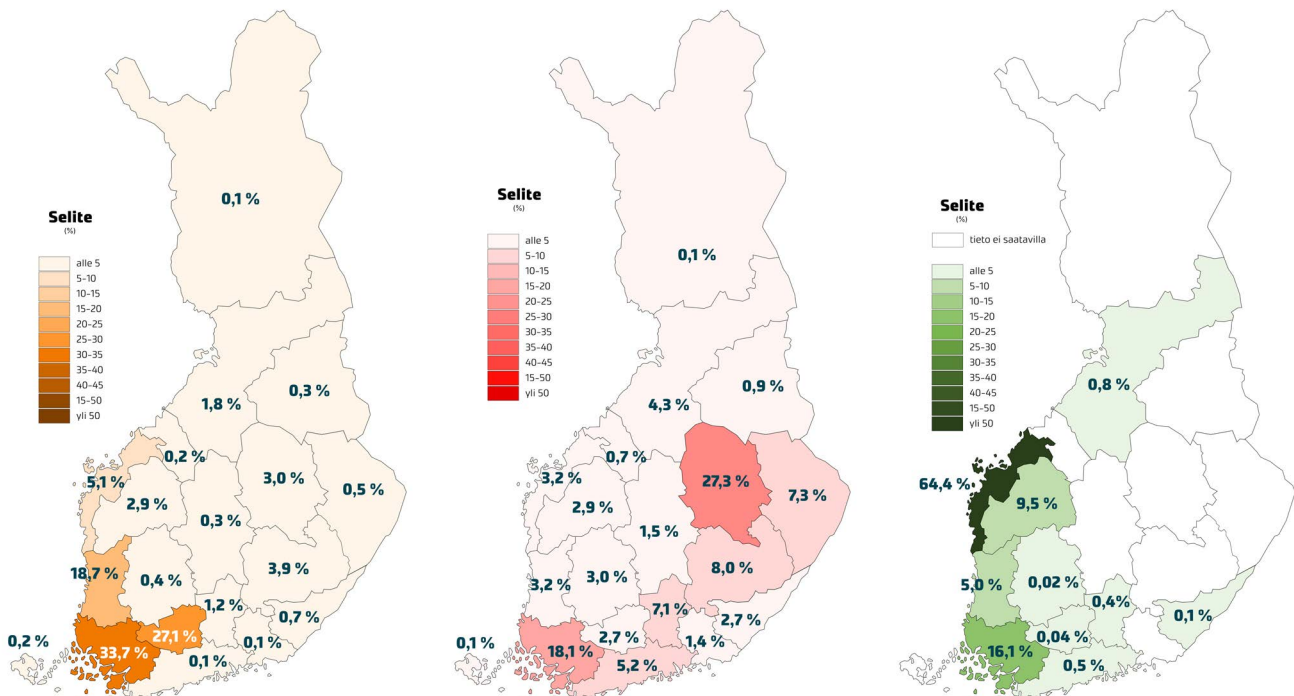
Kasvisten tuotantoa on edistettävä eri puolilla maata huoltovarmuuden ja riskien hallinnan vahvistamiseksi

Suomalainen kasvisten tuotanto on maantieteellisesti varsin keskittynyttä. Esimerkiksi avomaanvihannesten tuotanto painottuu Lounais-Suomeen ja kasvihuonevihannesten tuotanto Pohjanmaalle. Marjoja tuotetaan koko maassa, mutta suurimmat tuotantoalueet ovat Savo-Karjalassa ja Varsinais-Suomessa.

Huoltovarmuuden ja riskien hallinnan näkökulmasta olisi tärkeää, että kysynnän kasvaessa tuotanto voisi laajentua nykyisten keskittymien ulkopuolelle. Tätä on mahdollista edistää alueiden elinkeinopolitiikassa tarjoamalla kannustimia ja tukea yritystoiminnan aloittamiseen ja sen edellyttämän infrastruktuurin rakentamiseen. Menestyksen keskeisiä avaimia ovat myös mahdollisuus saada vertaistukea ja sparrausta uuden yritystoiminnan aloittamiseen.

Tuotannon laajentumista eri puolille maata voidaan tukea myös vahvistamalla alueellista tuotekehitystä ja jatkojalostusta. Tällä hetkellä hedelmien, vihannesten ja marjojen jalostus on elintarviketeollisuuden pienimpiä toimialoja. Uusia tuotteita kehittämällä ja jatkojalostamalla voidaan luoda uusia arvoketjuja, pidentää kasvisten tarjontakautta ja vähentää tuotannossa syntyvää hävikkiä.

Julkisten ruokapalveluiden hankinnoissa voidaan kannustaa paikallisia toimijoita osallistumaan tarjouskilpailuihin, mikäli hankinnat pilkkotaan riittävän pieniin kokonaisuuksiin.

Kuva 1 | Porkkanan, mansikan ja kasvihuonekurkun tuotannon osuudet eri maakunnissa vuonna 2023.

Suositus 2

Kannattavuuden nostaminen edellyttää talousosaamista ja tuottajien neuvotteluaseman parantamista

Kannattava yritystoiminta on edellytys elinvoimaisen tuotannon jatkuvuudelle ja laajenemiselle. Alan kasvun edistämiseksi tarvitaan nykyistä parempi käsitys yritysten taloudellisesta tilasta sekä lisää tukea ja neuvontaa yrittäjien talousosaamisen vahvistamiseksi. Riittävät taloudelliset resurssit ja investoinnit ympäristön kannalta kestäviin tuotantoratkaisuihin.

Kannattavuuden parantamiseksi on tärkeää vahvistaa tuottajien neuvotteluasemaa toimitusketjussa esimerkiksi lisäämällä viljelijöiden välistä yhteistyötä muun muassa tuottajaorganisaatioiden kautta.

Myös parempi vuorovaikutus ketjun sisällä on tarpeen luottamuksen rakentamiseksi ja tuottajien aseman vahvistamiseksi. Tärkeää olisi lisätä eri toimijoiden ymmärrystä tuotannon ja tuotteiden erityispiirteistä, jotta esimerkiksi tuottajilta edellytetyt laatu- ja vastuullisuusvaatimukset eivät ole ylivoimaisia ja siten vaaranna tuotannon kannattavuutta. Viljelijöiltä saadun palautteen mukaisesti myös viranomaisvalvonnan luonnetta tulisi muuttaa neuvonnalliseen suuntaan.

Kuva 2 | Puutarha-alan yrittäjyys vaatii hyvän viljelyosaamisen lisäksi monipuolista talous-, yrittäjyys- ja johtamisosaamista.

Suositus 3

Teknologisen osaamisen lisääminen ja investoinnit vaativat tukea ja neuvontaa

Puutarha-alan teknologinen kehitys on nopeaa. Olosuhteisiimme räätälöidyt innovaatiot ja viljelytekniset ratkaisut ovat välttämättömiä suomalaisen tuotannon kilpailuaseman vahvistamiseksi sekä ilmastonmuutoksen tuomien riskien hallitsemiseksi. Tärkeitä sopeutumiskeinoja ovat mm. viljelykasvi- ja kasvuhuoneissa sekä tunneleissa, joihin liittyviä investointeja on tarpeen edelleen tukea tulevaisuudessa. Myös varastointikapasiteetin laajentamiseen tuotannon kasvaessa tarvitaan riittävää rahoitusta.

Puutarhayrityksille suunnattujen neuvontapalveluiden saatavuutta olisi parannettava, jotta tieto uusista teknologioista saadaan käytäntöön. Viljelyteknisen ja yrittäjäosaamisen vahvistaminen mahdollistaa tuottavuuden ja kannattavuuden parantamisen ja edistää yrittäjien työkykyä ja työssä jaksamista. Tärkeää on varmistaa monipuolinen perus- ja täydennyskoulutus sekä edistää tiedonsiirtoa ja yhteistyötä yli toimialarajojen.

Suositus 4

Alan vetovoimaa on parannettava kasvun mahdollistamiseksi

Aineellisten investointien lisäksi tarvitaan panostusta yrittäjäosaamiseen ja hyvinvointiin. Uusien yrittäjien kiinnostus alaa kohtaan on kynnyksysymys tavoitella tuotannon laajentamista tulevaisuudessa. Alan vetovoimatekijöitä tulisi nostaa esiin tutkimuksessa ja vahvistaa koulutuksessa ja viestinnässä. Yrittäjien, yritysten ja sidosryhmien osallistuminen julkiseen keskusteluun on keskeistä.

Puutarha-alan kausityövoiman rekrytointi on ollut myllerryksessä viime vuosina ja työvoiman saatavuus heikentynyt. Teknologian kehittyessäkin ala on edelleen hyvin työvoimaintensiivinen ja tuotannon kasvaessa työvoiman tarve lisääntyy. Monipuoliset työvoiman välitysmarkkinat, puutarhayritysten henkilöstöhallintoon keskittyvien palvelujärjestelmien kehittäminen ja uudet yhteistyömuodot voisivat tuoda apua tilanteeseen.

Työn hyvä organisointi, työolojen kehittäminen ja työhyvinvoinnin tukeminen ovat keskeisiä tekijöitä

Kuva 3 | Tunneliviljelyssä marjojen poimintatyö on nopeampaa ja ergonomisempaa kuin avomaaviljelyssä.

työntekijöiden viihtymisen ja pysyvyyden kannalta sekä yrittäjien oman työkuorman hallinnassa. Työn ja henkilöstön johtaminen on otettava vahvasti mukaan opetussuunnitelmiin, ja aihealueen tutkimusta ja neuvontaa kehitettävä suunnitelmallisesti.

Suositus 5

Kasvisten kulutusta on edistettävä

Kasvisten kulutuksen kasvu on tavoiteltavaa niin ravitsemuksen kuin ruokajärjestelmän kestävyysnäkökulmista. Kulutuksen edistämiseksi on tärkeää lisätä kasvisten kiinnostavuutta kuluttajien silmissä

Kuva 4 | Myönteinen asenne kasviksiin ja niiden käyttöön syntyy hyvien kokemusten ja makuelämysten kautta.

ja kasvattaa kaupan ja kuluttajien kasvisosaamista ja -ymmärrystä. Tämä edellyttää eri toimijoiden yhteistyötä ja kasvituotannon ja -tuotteiden näkyvyyden lisäämistä.

Julkisilla ruokapalveluilla on iso vaikutus eri-ikäisten kansalaisten ruokavalioissa, ja niiden kautta vaikutaan myös lasten ja nuorten tuleviin ruokavalintoihin. Julkisia hankintakilpailutuksia suunniteltaessa tulisi arvioida mahdollisuuksia suosia sesongin mukaisia kasviksia ja näin korvata osittain ulkomaisia kasviksia kotimaisilla raaka-aineilla. On panostettava jatkojalostukseen ja reseptiikkaan ja huomioitava myös monikulttuurisuuden tarjoamat mahdollisuudet.

Kasvisten kulutuksen edistämiseksi tulisi harkita mahdollisuutta kasvisten arvonnalisäveron alennukseen. Vientipolkujen rakentamista on edistettävä yritysten, järjestöjen ja viranomaisten yhteisvoimin.

Suositus 6

Kasvistuotanto on otettava keskeiseksi osaksi ruoantuotannon strategioita

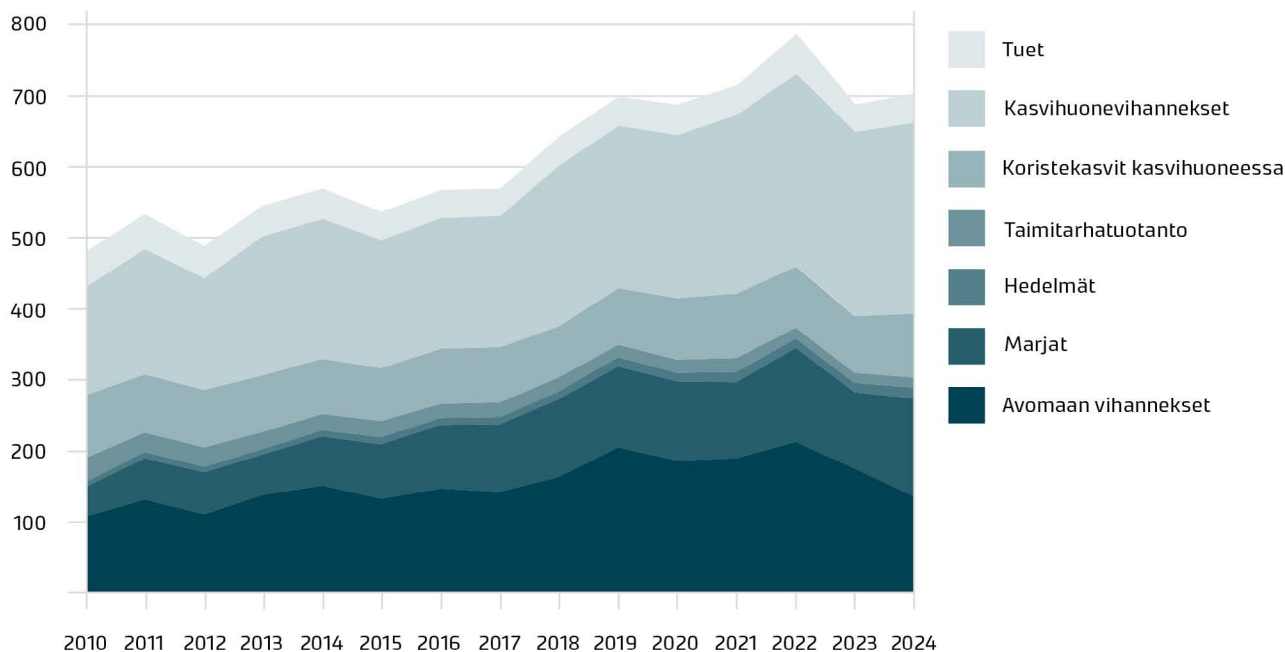
Puutarhatuotannon kasvun mahdollisuudet on otettava kattavammin huomioon, kun valmistellaan suomalaisen ruoantuotannon strategioita ja niiden toimeenpanoa, sillä jo nyt kasvistuotanto on taloudellisesti merkittävä osa ruoantuotantoa ja sen kasvunäkymät ovat hyvät. Kasvisten tuotannon ja kulutuksen näkyvyyttä onkin parannettava suomalaista ruokajärjestelmää koskevassa keskustelussa. Se edellyttää yrittäjien, alan muiden toimijoiden ja päättäjien aktiivisuutta ja yhteistyötä.

Suomalainen puutarhatuotanto on monipuolista ja ammattitaitoista. Tuotannon markkinahintainen arvo on korkea ja tukiriippuvuus alhainen verrattuna useimpiin muihin alkutuotannon sektoreihin. Vuosina

2020-2024 puutarhatuotannon tuotto oli keskimäärin 23 % koko maatalouden tuotosta ilman tukia ja 45 % kasvintuotannon yhteenlasketusta tuotosta (Luke Taloustohtori). Puutarhatuotannon arvo muodostuu pienellä alalla, kun puutarhayritysten osuus kaikista maatiloista oli 4 % ja näillä oli viljelyssä 2 % käytössä olevasta maatalousmaasta vuonna 2024.

"Suomalainen puutarhatuotanto on monipuolista ja ammattitaitoista."

Milj. €

Kuva 5 | Puutarhatuotannon arvon kehitys vuosina 2010-2024.

Lisätietoja

Lue lisää:

Suojala-Ahlfors, T. (toim.) 2025. Kasviksia kotimaasta : Suomalaisen kasvituotannon mahdollisuudet vastata kasvavaan kysyntään. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 63/2025. Luonnonvarakeskus. Helsinki.152 s.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-419-092-3>

Kirjoittajat:

Terhi Suojala-Ahlfors, Csaba Jansik, Susanna Rokka, Anna-Kaisa Jaakkonen, Tiina Mattila, Kati Rikala ja Titta Kotilainen

Yhteystiedot:

etunimi.sukunimi@luke.fi

Rakennamme hyvinvointia ja kestäväää
tulevaisuutta uusiutuvista luonnonvaroista.

Luke Policy Brief 7/2024

ISSN 2343-4252

ISBN 978-952-419-109-8

URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-419-109-8>